

SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari

7/S-son (4-jild)

2024

SCIENCEPROBLEMS.UZ

**ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ
ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ**

№ S/7 (4) - 2024

**АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-
ГУМАНИТАРНЫХ НАУК**

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

ТОШКЕНТ-2024

БОШ МУҲАРРИР:

Исанова Феруза Тулқиновна

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ:

07.00.00-ТАРИХ ФАНЛАРИ:

Юлдашев Анвар Эргашевич – тарих фанлари доктори, сиёсий фанлар номзоди, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Мавланов Уктам Махмасабирович – тарих фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Хазраткулов Абдор – тарих фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети.

Турсунов Равшан Нормуратович – тарих фанлари доктори, Ўзбекистон Миллий Университети;

Холикулов Ахмаджон Боймаҳамматович – тарих фанлари доктори, Ўзбекистон Миллий Университети;

Габриэльян Софья Ивановна – тарих фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон Миллий Университети.

Саидов Сарвар Атабулло ўғли – катта илмий ходим, Имом Термизий халқаро илмий-тадқиқот маркази, илмий тадқиқотлар бўлими.

08.00.00-ИҚТИСОДИЁТ ФАНЛАРИ:

Карлибаева Рая Хожабаевна – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Насирходжаева Дилафруз Сабитхановна – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Остонокулов Азамат Абдукаримович – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент молия институти;

Арабов Нурали Уралович – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Худойқулов Садирдин Каримович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Азизов Шерзод Ўктамович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси Божхона институти;

Хожаев Азизхон Саидалоҳонович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Фарғона политехника институти

Холов Актам Хатамович – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Шадиева Дилдора Хамидовна – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент в.б, Тошкент молия институти;

Шакарров Қулмат Аширович – иқтисодиёт фанлари номзоди, доцент, Тошкент ахборот технологиялари университети

09.00.00-ФАЛСАФА ФАНЛАРИ:

Ҳакимов Назар Ҳакимович – фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Яхшиликков Жўрабой – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Ғайбуллаев Отабек Мухаммадиевич – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат чет тиллар институти;

Саидова Камола Усканбаевна – фалсафа фанлари доктори, “Tashkent International University of Education” халқаро университети;

Ҳошимхонов Мўмин – фалсафа фанлари доктори, доцент, Жиззах педагогика институти;

Ўроқова Ойсулов Жамолиддиновна – фалсафа фанлари доктори, доцент, Андижон давлат тиббиёт институти, Ижтимоий-гуманитар фанлар кафедраси мудири;

Носирходжаева Гулнора Абдукаҳхаровна – фалсафа фанлари номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Турдиев Бехруз Собирович – фалсафа фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент, Бухоро давлат университети.

10.00.00-ФИЛОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Ахмедов Ойбек Сапорбаевич – филология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Кўчимов Шухрат Норқизилевич – филология фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳасанов Шавкат Аҳадович – филология фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Бахронова Дилрабо Келдиёровна – филология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Мирсанов Ғайбулло Қулмуродович – филология фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат чет тиллар институти;

Салахутдинова Мушарраф Исамутдиновна – филология фанлари номзоди, доцент, Самарқанд давлат университети;

Кучкаров Раҳман Урманович – филология фанлари номзоди, доцент в/б, Тошкент давлат юридик университети;

Юнусов Мансур Абдуллаевич – филология фанлари номзоди, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Саидов Улугбек Арипович – филология фанлари номзоди, доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси.

12.00.00-ЮРИДИК ФАНЛАР:

Аҳмедшаева Мавлюда Ахатовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Мухитдинова Фирюза Абдурашидовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Эсанова Замира Нормуротовна – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган юрист, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳамроқулов Баҳодир Мамашарифович – юридик фанлар доктори, профессор в.б., Жаҳон иқтисодиёти ва дипломатия университети;

Зулфиқоров Шерзод Хуррамович – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Жамоат ҳавфсизлиги университети;

Хайитов Хушвақт Сапарбаевич – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Асадов Шавкат Ғайбуллаевич – юридик фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Эргашев Икром Абдурасулович – юридик фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Утемуратов Махмут Ажимуратович – юридик фанлар номзоди, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Сайдуллаев Шахзод Алиханович – юридик фанлар номзоди, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳакимов Комил Бахтиярович – юридик фанлар доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Юсупов Сардорбек Баходирович – юридик фанлар доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Амиров Зафар Актамович – юридик фанлар бўйича фалсафа доктори (PhD), Ўзбекистон Республикаси Судьялар олий кенгаши ҳузуридаги Судьялар олий мактаби;

Жўраев Шерзод Юлдашевич – юридик фанлар номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Бабаджанов Атабек Давронбекович – юридик фанлар номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Раҳматов Элёр Жумабоевич – юридик фанлар номзоди, Тошкент давлат юридик университети;

13.00.00-ПЕДАГОГИКА ФАНЛАРИ:

Ҳашимова Дильдархон Уринбоевна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Ибрагимова Гулнора Хавазматовна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Закирова Феруза Махмудовна – педагогика фанлари доктори, Тошкент ахборот технологиялари университети ҳузуридаги педагогик кадрларни қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш тармоқ маркази;

Каюмова Насиба Ашуровна – педагогика фанлари доктори, профессор, Қарши давлат университети;

Тайланова Шохид Зайниевна – педагогика фанлари доктори, доцент;

Жуманиёзова Муҳайё Тожиевна – педагогика фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Ибрахимов Санжар Урунбаевич – педагогика фанлари доктори, Иқтисодиёт ва педагогика университети;

Жавлиева Шахноза Баходировна – педагогика фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), Самарқанд давлат университети;

Бобомуротова Латофат Элмуродовна – педагогика фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), Самарқанд давлат университети.

19.00.00-ПСИХОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Каримова Василя Маманосировна – психология фанлари доктори, профессор, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Ҳайитов Ойбек Эшбоевич – Жисмоний тарбия ва спорт бўйича мутахассисларни қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш институти, психология фанлари доктори, профессор

Умарова Навбаҳор Шокировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети, Амалий психологияси кафедраси мудири;

Атабаева Наргис Батировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Шамшетова Анжим Караматдиновна – психология фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Қодиров Обид Сафарович – психология фанлари доктори (PhD), Самарканд вилоят ИИБ Тиббиёт бўлими психологик хизмат бошлиғи.

22.00.00-СОЦИОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Латипова Нодира Мухтаржановна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири;

Сеитов Азамат Пулатович – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети;

Содиқова Шоҳида Мархабобовна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон халқаро ислом академияси.

23.00.00-СИЁСИЙ ФАНЛАР

Назаров Насриддин Атакулович – сиёсий фанлар доктори, фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент архитектура қурилиш институти;

Бўтаев Усмонжон Хайруллаевич – сиёсий фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири.

ОАК Рўйхати

Мазкур журнал Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Олий аттестация комиссияси Раёсатининг 2022 йил 30 ноябрдаги 327/5-сон қарори билан тарих, иқтисодиёт, фалсафа, филология, юридик ва педагогика фанлари бўйича илмий даражалар бўйича диссертациялар асосий натижаларини чоп этиш тавсия этилган илмий нашрлар рўйхатига киритилган.

Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари” электрон журнали 2020 йил 6 август куни 1368-сонли гувоҳнома билан давлат рўйхатига олинган.

Муассис: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” масъулияти чекланган жамияти

Таҳририят манзили:

100070. Тошкент шаҳри, Яккасарой тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-уй. Электрон манзил:
scienceproblems.uz@gmail.com

Боғланиш учун телефонлар:

(99) 602-09-84 (telegram).

07.00.00 – TARIX FANLARI

Umurqulov Kamoliddin

O'ZBEK XALQINING OILAVIY MAROSIMLARINING TARBIYAVIY AHAMIYATI 9-12

Muhamedov Asror

G'ARB RENNESANSIGA TURTKI BO'LGAN OMILLAR 13-22

Jiyanbekova Sharofat Abdikaharovna

SOVET DAVRIDA KITOB TAQIQLARIGA NISBATAN O'ZIGA XOS SENZURA
AMALIYOTLARI 23-30

Сабитова Коринна Сабировна

ШКОЛЬНОЕ И СРЕДНЕ-СПЕЦИАЛЬНОЕ ПЕДАГОГИЧЕСКОЕ ОБРАЗОВАНИЕ В
УЗБЕКИСТАНЕ В ГОДЫ ВТОРОЙ МИРОВОЙ ВОЙНЫ 31-37

Vaxabov Azizjon Xamidovich

USMONIYLAR SALTANATI VA O'RTA OSIYO XONLIKLARINING O'ZARO DIPLOMATIK HAMDA
ELCHILIK ALOQALARI 38-44

08.00.00 – IQTISODIYOT FANLARI

Xolmuradov Musurmon Avlaqulovich

MAMLAKATIMIZ TIJORAT BANKLARI AKTIVLARI SAMARADORLIGINI TAKOMILLASHTIRISH
MASALALARI 45-51

Madiyev Shaxzod Shodmon o'g'li, Xurramova Zarina Xolboyevna

QISHLOQ XO'JALIGI ISHLAB CHIQRISHIDA TEXNIK SALOHİYATDAN FOYDALANISHNING
IQTISODIY MOHIYATI VA NAZARIY ASOSLARI 52-57

Самадов Салохиддин Исматович

ИННОВАЦИОН ТАДБИРКОРЛИК ФАОЛИЯТИ ВА УНИНГ ИҚТИСОДИЁТДАГИ ЎРНИ..... 58-66

Хуррамов Азамат Файзуллаевич

ИНСОН КАПИТАЛИНИ ЖАРАЁН-НАТИЖА ТАМОЙИЛИ АСОСИДА ТАҲЛИЛИ 67-74

09.00.00 – FALSAFA FANLARI

Sharipov Abdukhakimjon Ziyotdinovich

YANGI O'ZBEKISTON JAMIYATI TARAQQIYOTI IDEOSFERASIDAGI MA'NAVIY O'ZGARISHLAR
DINAMIKASI 75-80

Mustafaev Alimardon Alijonovich

THE MAIN VECTORS OF THE EVOLUTION OF COMPARATIVE PHILOSOPHY IN THE CONTEXT
OF CONTEMPORARY CIVILIZATIONAL DEVELOPMENT 81-89

Mamasaliev Mirzoulug' Mirsaidovich

"G'ARB MADANIYATIDA SABR-TOQAT KONSEPSIYASINING O'ZGARISHI" 90-95

Shadmanov Qurbon

FRENSIS BEKON INDUKTIV USULI VA TA'LIM, TARBIYA VA O'Z-O'ZINI TARBIYALASH
G'OYALARI 96-101

Usmonov Farkhod Lapasovich

PHILOSOPHICAL ANALYSIS FREEDOM OF INFORMATION 102-109

*Atakulov Mavlonbek Saitkulovich*YOSHLARNI SOG'LOM MA'NAVIY MUHIT ASOSIDA TARBIYALASHDA
FUQAROLIK MAS'ULIYATI O'RNI 110-115**10.00.00 – FILOLOGIYA FANLARI***Amanov Abdijabbor Sattarovich*

O'ZBEK TILSHUNOSLIGIDA MURAKKAB SINTAKTIK TUZILMALAR TAHLILI 116-121

Xudoynazarova O'g'lonoy Allamurodovna

DINIY BARQAROR BIRIKMALARNING STILISTIK XUSUSIYATLARI 122-125

*Hayitova Shohida Erkin qizi*KONSEPT TUSHUNCHASINING TALQINI VA KONSEPTGA OID TADQIQOTLAR
TASNIFI 126-132*Qodirova Mukaddas Tog'ayevna*

TILSHUNOSLIKDA BIZNES DISKURS: TADQIQ, TASNIF VA TAHLIL 133-138

Aripova Aziza Xasanovna

NUTQ MADANIYATI VA NUTQ ODOBI MASALALARINING TARIXIY TAKOMILI 139-143

*Tillabayeva Zilola Raxmatillayevna*QARLUQ SHEVALARIDA TABU VA EVFEMIZMLAR QO'LLANILISHI YUZASIDAN
MULOHAZALAR (SAMARQAND VILOYATI MISOLIDA) 144-148*Axmedova Aziza Komilovna*

PSIXIATRIK BADIY TAHLIL ASOSLARI 149-153

Зокирова Шахзода Нодиржон қизи

ТЕЛЕВИЗИОН НУТҚНИНГ РИТОРИК АСПЕКТИ 154-158

Yusupaliyeva Fazilat Yusupaliyevna

METHODS IN TEACHING ENGLISH AND THEIR IMPORTANCE 159-163

Fayzullayeva Dilfuzaxon G'ulomjon qizi

ADIB QALBIDAN: QAHRAMON RUHIYATIDA YOZUVCHINING IZI..... 164-169

Negmatova Mumtozbeqim

UZBEK TERMINOLOGY FOR BANKING SECTOR 170-174

*Omondavlatova Latofat Ne'matulla qizi*O'TKIR HOSHIMOVNING "DAFTAR HOSHIYASIDAGI BITIKLAR" ASARIDA QO'LLANILGAN
LINGVOMADANIY BIRLIKLER TAHLILI 175-178**12.00.00 – YURIDIK FANLAR***Ismaylov Raxat Aminbayevich*NORMA IJODKORLIGI FAOLIYATINI RAQAMLASHTIRISHNING AYRIM NAZARIY-HUQUQIY
MASALALARI 179-183*Сеитниязов Камарбек Парахатович*ДАВЛАТ ФУҚАРОЛИК ХИЗМАТИ ТУШУНЧАСИНИНГ ЎЗИГА ХОС
ХУСУСИЯТЛАРИ 184-191

Нуруллаев Шохрух Шухратуллаевич

ҚУРИЛИШДА АТРОФ-МУҲИТНИНГ ҲУҚУҚИЙ МУҲОФАЗАСИ: ДАВЛАТ БОШҚАРУВИ ВА
НАЗОРАТИ 192-198

Hamdamov Shahzod Maqsud o'g'li

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI ADLIYA VAZIRLIGI TARAQQIYOTINING

HUQUQIY ASOSLARI 199-210

Шокиров Ойбек Азизжон ўғли

ҚОНУНИЙЛИК НАЗАРИЙ ТУШУНЧАСИ ВА УНИ МАҲАЛЛИЙ ДАВЛАТ ҲОКИМИЯТИ
ОРГАНЛАРИ ҚАРОРЛАРИДА ТАЪМИНЛАШНИНГ НОРМАТИВ-ҲУҚУҚИЙ

АСОСЛАРИ 211-218

13.00.00 – PEDAGOGIKA FANLARI

Bozorova Muslima Qodirovna, Istamova Dilnoza Norboyevna

RAQAMLI TA'LIM SHAROITIDA BO'LAJAK O'QITUVCHILARNI KASBIY FAOLIYAT UCHUN KO'P
BOSQICHLI TAYYORLASH ASOSLARI 219-222

Rabbimova Nodira Tashtemirovna

FROM SCALPEL TO BLACKBOARD: HOW MEDICAL TRAINING IS REVOLUTIONIZING

PEDAGOGICAL APPROACHES 223-227

Саидова Камола Усканбаевна

КОМПАРАТИВНЫЙ АНАЛИЗ МЕТОДОВ ВОСПИТАНИЯ В ВОСТОЧНОЙ ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ
МЫСЛИ 228-233

Худойназарова Дилрабо Абдурашидовна

БЎЛАЖАК ПЕДАГОГЛАРНИ МАЪНАВИЙ ТАРБИЯ ФАОЛИЯТИГА ТАЙЁРЛАШНИНГ

ИЖТИМОЙ-ПЕДАГОГИК ЗАРУРАТИ 234-239

Гаффаров Азизжон Муҳаммадсаидович

МУСТАҚИЛ ТАЪЛИМ: МОҲИЯТИ ВА ЗАРУРАТИ 240-245

Buronova Iroda

UMUMIY O'RTA TA'LIM MUASSASALARI RAHBARLARIDA MEDIAKOMPITENTLIKNI

RIVOJLANTIRISHNING USLUBIY ASOSLARI 246-250

Matyakubova Feruza Egamovna

ANATOMY OF LEARNING: BRIDGING THE GAP BETWEEN MEDICINE AND

MODERN EDUCATION 251-254

Received: 10 September 2024
Accepted: 15 September 2024
Published: 25 September 2024

Article / Original Paper

BUSINESS DISCOURSE IN LINGUISTICS: RESEARCH, CLASSIFICATION AND ANALYSIS

Kodirova Mukaddas Togayevna

Termiz State Pedagogical Institute, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, docent
E-mail: qmuqaddas@mail.ru

Abstract. This article conducted a linguistic study of business discourse in order to understand the key elements that contribute to the implementation of successful communication in the business environment. It substantiated that business discourse is a communication practice carried out in a business context that includes written and oral forms of communication. It was also pointed out that effective business discourse is essential to ensure clear, compact and targeted interactions that help achieve business goals. Business discourse refers to the use of language in a business context that includes a wide range of forms of communication, such as meetings, negotiations, emails, reports, presentations, interactions on social media, etc. It is characterized by a goal orientation, a formal or semi-formal tone, a special vocabulary and strategic use of persuasion techniques. Effective business speech is not only the exchange of information, but also the establishment of relationships, the management of emotions and the achievement of strategic goals. The article aims to study the concept of business discourse in a linguistic way, researching its interpretations, characteristics, functions, and significance in the modern business world, as well as its role in describing the linguistic landscape of the universe. The article uses techniques such as characterization, classification, systematization methods, analogy, component analysis, functional synergistic discourse analysis to achieve the intended goal. The study identified seven types of business discourse (formal business discourse type, informal business discourse type, trusted business discourse type, instructive business discourse type, negotiation discourse type, conflict resolution discourse type, and collaborative business discourse types).

Key words: communicative norm, linguo-synergetics, functional linguistics, irony, formal/informal business discourse, negotiation discourse, collaborative business discourse, business discourse analysis.

TILSHUNOSLIKDA BIZNES DISKURS: TADQIQ, TASNIF VA TAHLIL

Qodirova Mukaddas Tog'ayevna

Termiz davlat pedagogika instituti, f.f.f.d. (PhD), dotsent

Annotatsiya. Mazkur maqola biznes muhitida muvaffaqiyatli muloqotni amalga oshirishda hissa qo'shadigan asosiy elementlarni tushunish uchun biznes diskursini lisoniy jihatdan tadqiq qildi. Unda biznes diskursi yozma va og'zaki muloqot shakllarini o'z ichiga olgan biznes kontekstida amalga oshiriladigan muloqot amaliyoti ekanligi asoslandi. Shuningdek, samarali biznes diskursi biznes maqsadlariga erishishga yordam beradigan aniq, ixcham va maqsadli o'zaro munosabatlarni ta'minlash uchun juda muhim ekanligi ta'kidlandi. Biznes diskursi uchrashuvlar, muzokaralar, elektron pochta xabarlar, hisobotlar, taqdimotlar, ijtimoiy tarmoqlardagi o'zaro aloqalar va boshqalar kabi keng ko'lamli muloqot shakllarini o'z ichiga olgan biznes kontekstida tildan foydalanishni anglatadi. Maqsadga yo'naltirilganligi, rasmiy yoki yarim rasmiy ohang, maxsus lug'at va ishonitirish usullaridan strategik foydalanish bilan ajralib turadi. Samarali biznes nutqi nafaqat ma'lumot almashish, balki munosabatlarni o'rnatish, his-tuyg'ularni boshqarish va strategik maqsadlarga erishishdir. Maqolada biznes diskursi tushunchasini lisoniy jihatdan o'rganishni, uning talqinlarini, xususiyatlarini, funktsiyalarini va zamonaviy biznes olamidagi ahamiyatini, shuningdek, olamning lisoniy manzarasini tasvirlashdagi rolini tadqiq qilishni maqsad qilgan. Maqolada ko'zlangan maqsadga erishish uchun, tavsiflash, tasniflash, tizimlashtirish usullari, analogiya, komponentli tahlil, funksional sinergetik diskurs tahlili kabi usullardan foydalanadi. Tadqiqot natijasida biznes diskursning yetti turi (rasmiy biznes diskurs turi, norasmiy biznes diskurs turi, ishonchli biznes

diskurs turi, o'rgatuvchi biznes diskurs turi, muzokaralar diskurs turi, mojarolarni hal qilish diskurs turi va hamkorlik biznes diskurs turlari) aniqlandi.

Kalit so'zlar: kommunikativ norma, lingvistik sinergetika, funktsional tilshunoslik, ironiya, rasmiy/norasmiy biznes diskurs, muzokaralar diskursi, hamkorlik biznes diskursi, biznes diskurs tahlili.

DOI: <https://doi.org/10.47390/SPR1342V4SI7Y2024N19>

Kirish. Bugungi dinamik va o'zaro bog'liq dunyoda “biznes” va “diskurs”ni samarali bog'lash qobiliyati barcha darajadagi mutaxassislar uchun juda muhim mahoratdir. Mijozlar bilan muloqot qilish, bitimlar tuzish, yetakchi jamoalar yoki korporativ strategiyalarni ishlab chiqish, tildan foydalanishimiz biznes natijalariga sezilarli ta'sir qiladi. Ushbu maqola “biznes” va “diskurs”ni bog'lashni, tahlillashni o'rganishning muhimligini ilmiy asoslaydi hamda mazkur tadqiqning foydalari, asosiy ko'nikmalari, amaliy qo'llanilishi va turli biznes funktsiyalariga ta'sirini nazariy-amaliy jihatdan izohlaydi.

Bugungi jadal rivojlanayotgan dunyoda “biznes” tushunchasi iqtisodiyotni shakllantirish, innovatsiyalarni rivojlantirish va imkoniyatlar yaratishda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Lekin “biznes” nima va u qanday qilib jamiyatda shunday markaziy o'rinni egalladi? Dastavval, shular haqida o'rtoqlashmoqchimiz.

“Biznes” atamasini turli lug'atlarda topish mumkin, ularning har biri kontseptsianing turli tomonlarini ta'kidlaydigan nozik ta'rifni beradi. Quyida biz “biznes” atamasining ba'zi umumiy lug'at ta'riflarini taqdim etmoqchimiz:

“O'zbek tilining izohli lug'ati”da quyidagicha izohlagan: **BIZNES** [ingl. *business* – ish, mashg'ulot] – daromad keltiradigan, foyda olish maqsadlari ko'zlangan va qonunlarga xilof bo'lmagan har qanday tashkiliy, xo'jalik faoliyati; tijorat; ishbilarmonlik [5;256].

Mashhur ingliz Merriam-Webster lug'atida (Merriam-Webster Dictionary): *Business* – *a usually commercial or mercantile activity engaged in as a means of livelihood* [8] (Biznes - bu yashash vositasi sifatida shug'ullanadigan odatda tijorat yoki savdo-sotiq faoliyati.). Bizningcha esa, “biznes” deganda jismoniy yoki yuridik shaxslarning foyda olish uchun mahsulot va xizmatlar ishlab chiqarish va sotish bo'yicha uyushgan harakatlari tushuniladi. U kichik mahalliy korxonalardan tortib yirik transmilliy korporatsiyalargacha bo'lgan keng ko'lamli faoliyat turlarini o'z ichiga oladi. Har qanday biznesning asosiy maqsadi mijozlarning ehtiyojlari va istaklarini qondirish orqali daromad olishdir.

O'z navbatida shuni alohida ta'kidlash lozimki, har qanday biznes faoliyati vosita tilidan oqilona, moslashuvchan va ba'zi bosqichlarda innovatsion foydalanishni, ya'ni keng ma'noda diskursni o'z ichiga oladi. Shu bois ham “biznes diskurs” tadqiqot uchun doimo dolzarb bo'lib qoladi.

Professional muloqot sohasida “biznes diskurs” atamasi biznes kontekstida yuzaga keladigan til va o'zaro ta'sir shakllarini qamrab oladi. Biznes diskursi faqat axborot almashishdan iborat emas; u muayyan korporativ maqsadlarga erishish, munosabatlarni o'rnatish va murakkab ijtimoiy dinamikani boshqarish uchun tildan strategik foydalanish hamdir.

Mazkur maqola biznes diskursi tushunchasini lisoniy jihatdan o'rganishni, uning talqinlarini, xususiyatlarini, funktsiyalarini va nafaqat zamonaviy biznes olamidagi

ahamiyatini, shuningdek, olamning lisoniy manzarasini tasvirlashdagi rolini ham izchil tadqiq qilishni maqsad va vazifa qilgan.

Adabiyotlar tahlili va metodologiya. So'nggi o'n yilliklarda biznes hamjamiyatining xalqarolashuvi va xalqaro ishbilarmonlik aloqalari sonining muttasil ortib borishi natijasida global tus olgan biznes muloqoti madaniyatlararo muloqotning asosiy vositasi bo'lib xizmat qilmoqda. Maqsadlar va o'zaro ta'sir qiluvchi tomonlarning nutqiy xatti-harakatlarining tipik strategik modellari, biznes diskursining funktsional maydonining o'ziga xos xususiyatlari bilan bir qatorda, uning umumiy tartibga solinadigan (lug'atda, pragmatikada, stilistikada), an'anaviy tabiatini belgilaydi, bu esa, E.N. Malyuga [1] va A.A. Xarkovskaya[6]lar ta'kidlaganidek, belgilangan kommunikativ normaning mavjudligini va bir qator cheklovchi qoidalar va qoidalarga tubdan rioya qilish zarurligini nazarda tutadi.

Tilshunoslikda biznes diskursining yuqorida ta'kidlangan va shunga o'xshash muammolari borasida ko'plab izlanishlar olib borilgan. Jumladan, B.E. Aznauryan (2005), N.A. Balandina (2004), O.A. Beznaeva (2009), I.V. Voskresenskiy (2007), Z.I. Guryeva (2003), Yu.V. Danyushina (2011), V.Yu. Doroshenko (1995), E.N. Zaretskaya (2004), E.P. Kazakova (2012), Yu.I. Klimenova (2010), F.Bargiela-Chiappini (2009), D.Clutterbuck va Sh. Hirstlar (2002), G.Garzone va C.Ilielar (2007), L.Louhiala-Salminen (2009), V.A. Ponomarenko (2007), E.V. Ponomarenko (2010), T.A.Shiryaeva (2010) va b. larning olib borgan tadqiqotlarini e'tirof qilish mumkin. Bular orasidan E.V. Ponomarenko "biznes diskurs"ni biznes muloqot doirasidagi lingvistik sinergetikasi kompetensiyasiga asoslangan yondashuv nuqtai nazaridan ingliz tili materiallarini tahlilga tortgan holda tadqiq qildi [2; 28]. Olima o'z tadqiqotida funktsional tilshunoslik asoslarini va biznes diskursining lingvistik-sinergetik tahlilini o'zida mujassamlashtirgan usullardan foydalandi. Natijada, nutq faoliyatining lingvistik-sinergetik asoslarini ko'rib chiqish bilan birgalikda, o'qitish amaliyotida funksional-lingvistik yondashuvdan foydalanishning muvaffaqiyatli samarasini ham isbotlab berdi.

D.S.Xramchenko esa, ingliz biznes diskursidagi ironiya hodisasini funktsional-sinergetik yondashuv jihatdan o'rganib chiqdi [7]. U madaniyatlararo muloqot nuqtai nazaridan, biznes muloqotlari samaradorligini oshirish, muloqot ishtirokchilariga pragmatik ta'sir ko'rsatish modellarini ishlab chiqish, shuningdek, biznes diskursining kerakli funksional makonini shakllantirish, shu jumladan muloqotchilar uchun psixologik qulaylik yaratuvchi ritorik figuralardan foydalanishning ahamiyatini nazariy va amaliy jihatdan dalillab berdi.

A.V. Radyuk ingliz biznes diskusida hamkorlik nutqi strategiyasi va taktikasining funktsional va pragmatik xususiyatlari tadqiq qilish bilan [3], biznes diskursining kooperativ strategiyalari va taktikasi nutqqa ta'sir qilishning murakkab vositasi ekanligini, pragmatik xususiyatlarning maqsadga muvofiqligi, moslashuvchanligi, ko'p qirraliligi, o'zgaruvchanligi, samaradorligi va dinamikligini aniqlab berdi. U samarali nutq ta'sirining mezonlari - maqsadga erishish va shu bilan birga suhbatdosh bilan munosabatlarda muvozanatni saqlash lozim degan, xulosa berdi. Bundan ko'rinib turibdiki, biznes diskursi strategiyalarining tasniflarini tahlil qilish masalalariga bag'ishlangan tadqiqotlar talaygina, ammo biznes diskursining samarali strategiyalari va taktikasini o'rganishga bag'ishlangan izlanishlar hali ham yetarlicha qoniqarli deb bo'lmaydi.

Natijalar va muhokama. A.O. Stebletsovaning ta'kidlashicha, "biznes diskursi maqsadlilik va samaradorlik belgilari bilan tavsiflanadi, buning asosida uni kundalik yoki shaxsiy diskursdan farqlash mumkin" [4;39].

Biznes diskursi keng doiradagi ogʻzaki va yozma muloqot shakllarini oʻz ichiga olgan biznes sharoitida tildan foydalanishni anglatadi. U *uchrashuvlar* (meetings), *muzokaralar* (negotiations), *elektron pochta xabarlari* (emails), *hisobotlar* (reports), *taqdimotlar* (presentations) va *norasmiy oʻzaro munosabatlarni* (informal interactions) oʻz ichiga oladi. Xar qanday biznes diskursining asosiy maqsadi biznes muvaffaqiyatiga olib keladigan samarali muloqotni taʼminlashdir. Quyida biznes diskursining baʼzi keng tarqalgan turlarini koʻrib chiqaylik:

1-rasm. Biznes diskurs turlari

1) *Rasmiy biznes diskursi* (Formal business discourse) professional ohang va rasmiy til va tuzilishga rioya qilish bilan tavsiflanadi. Ushbu turdagi diskurs odatda rasmiy hujjatlarda, hisobotlarda, mijozlarga elektron pochta xabarlarida va yuqori boshqaruv yoki manfaatdor tomonlarga taqdimotlarda qoʻllaniladi. U standart formatga amal qiladi va professionallik va hurmatni saqlab qolish uchun tegishli tildan foydalanadi.

2) *Norasmiy biznes diskursi* (Informal business discourse) erkin va tasodifiy xarakterga ega. U koʻpincha hamkasblar, jamoa aʼzolari va baʼzan kamroq rasmiy sharoitlarda mijozlar bilan kundalik oʻzaro munosabatlarda qoʻllaniladi. Ushbu turdagi diskurs koʻproq shaxsiy va doʻstona ohangda boʻlishga, yaxshi munosabatlarni rivojlantirishga va ish joyida hamkorlikni rivojlantirishga imkon beradi.

3) *Ishonchli biznes diskursi* (Persuasive business discourse) boshqalarni maʼlum bir nuqtai nazarni qabul qilishga, muayyan harakatni amalga oshirishga yoki kommunikator foydasiga qaror qabul qilishga ishontirishga qaratilgan. Ushbu turdagi diskurs odatda sotuvlar, marketing kampaniyalari va muzokaralarda qoʻllaniladi, bu yerda maqsad tinglovchilarni soʻzlovchi pozitsiyasiga rozi boʻlishga ishontirishdir.

4) *Oʻrgatuvchi biznes diskursi* (Instructional business discourse) xodimlarga, mijozlarga yoki manfaatdor tomonlarga yoʻl-yoʻriq koʻrsatish, jarayonlarni tushuntirish yoki koʻrsatmalar berish uchun ishlatiladi. Ushbu turdagi diskurs odatda oʻquv mashgʻulotlari, qoʻllanmalar, koʻrsatmalar va oʻquv qoʻllanmalarida koʻrinadi, bu yerda tushunish va muvofiqlikni taʼminlash uchun aniqlik va toʻgʻrilik muhim ahamiyatga ega.

5) *Muzokaralar diskursi* (Negotiation discourse) - tomonlar o'rtasida o'zaro maqbul kelishuvlarga erishish uchun muzokaralar davomida qo'llaniladigan maxsus muloqot turi. Samarali muzokaralar nutqi faol tinglash, manfaatlarni aniq ifodalash, murosaga kelish va barcha ishtirokchilar uchun g'alaba qozonish natijasiga erishish uchun muammolarni hal qilish qobiliyatlarini o'z ichiga oladi.

6) *Mojarolarni hal qilish diskursi* (Conflict resolution discourse) ish joyida yuzaga kelishi mumkin bo'lgan nizolarni hal qilish va bartaraf etish uchun qo'llaniladi. Ushbu turdagi diskurs ochiq muloqot, faol tinglash, hamdardlik va munosabatlarni saqlab qolish va ijobiy ish muhitini targ'ib qilish bilan bog'liq barcha tomonlarni qoniqtiradigan qarorga kelish uchun umumiy til topishga qaratilgan.

7) *Hamkorlik biznes diskursi* (Collaborative business discourse) jamoaviy ish, hamkorlik va muammolarni birgalikda hal qilishga urg'u beradi. U umumiy maqsad va vazifalarga erishish uchun jamoa a'zolari o'rtasida faol ishtirok etish, g'oyalar almashish va konsensus o'rnatishni rag'batlantirish uchun aqliy hujum mashg'ulotlarida, jamoaviy uchrashuvlarda va loyihalar bilan hamkorlikda qo'llaniladi.

Samarali biznes diskursi biznes maqsadlariga erishishga yordam beradigan aniq, ixcham va maqsadli o'zaro munosabatlarni ta'minlash uchun juda muhimdir. Ushbu maqolada, yuqorida berilgan barcha nazariy qarashlarga tayyangan holda, biznes muhitida muvaffaqiyatli muloqotga hissa qo'shadigan asosiy elementlarni tushunish uchun ingliz tilidagi biznes diskursining misolini tahlil qilamiz:

Subject: Q2 Sales Meeting Follow-Up

Dear Team,

I hope this email finds you well. I would like to thank everyone for their contributions during the Q2 sales meeting yesterday. Your insights were invaluable. As discussed, here are the key takeaways and action items:

1. Sales Targets: We have set a new sales target of \$1.5 million for Q3.

2. Product Launch: The new product line will be launched on September 15.

3. Marketing Strategy: The marketing team will roll out the new campaign starting next week.

Please ensure that you review these points and prepare your respective teams accordingly. Let's aim for another successful quarter.

Best regards, John Doe, Sales Manager.

Tahlil. Biznes muhitida elektron pochta aloqasining ushbu misoli tuzilishi va ohangi tufayli aniq va samarali:

Diskurs uchun tanlangan mavzu (Xat mavzu qatori): "Q2 Sales Meeting Follow-Up" – bu elektron pochtaning maqsadini aniq ko'rsatib beradi, bu esa qabul qiluvchilarga xatning dolzarbligini tushunishini ta'minlaydi.

Diskursning kirish qismi: "Dear Team" – salomlashish xushmuomalali va professional.

Diskursning asosiy tarkibiy qismi: Elektron pochta punktlari bilan tashkil etilgan, u o'qish va tushunishni osonlashtiradigan asosiy fikrlar va harakatlarni ta'kidlaydi.

Diskursning yakunlovchi qismi: E-pochta ijobiy muhitni qo'llab-quvvatlovchi motivatsion xabar va iliq chiqish bilan (*Best regards, John Doe, Sales Manager*) yakunlanadi.

Xulosa. Yuqorida berilgan barcha tavsifiy va tahliliy ma'lumotlarni umumlashtirib, quyidagicha xulosa qildik:

1. Tilshunoslikda biznes diskursini o'rganish korporativ dunyoni boshqaradigan til va muloqot amaliyotlari haqida qimmatli fikrlarni taqdim etadi. Biznes muloqotlarining tuzilmalari, xususiyatlari va dinamikasini tahlil qilish orqali tilshunoslar professional o'zaro munosabatlarni kuchaytirishga, madaniyatlararo tushunishni rivojlantirishga va tashkiliy rivojlanishni qo'llab-quvvatlashga hissa qo'shishlari mumkin. Biznes muhiti rivojlanishda davom etar ekan, samarali muloqotning ahamiyati yuqori bo'lib qolmoqda, bu esa professional muvaffaqiyatga erishishda biznes diskurslarini tahlil qilishning dolzarbligini ta'kidlaydi.

Biznes diskursining har xil turlarini tushunish va har bir turdan qachon to'g'ri foydalanishni bilish biznes olamida samarali muloqot qilish uchun juda muhimdir. Muloqotning ushbu turli shakllarini o'zlashtirgan holda, mutaxassislar mustahkam munosabatlar o'rnatishlari, ongli qarorlar qabul qilishlari va o'z tashkilotlarida muvaffaqiyat qozonishlari mumkin.

Адабиётлар/Литература/References:

1. Малюга, Е.Н. Функциональная прагматика межкультурной деловой коммуникации [Текст]/ Е.Н. Малюга. – Москва: Книжный дом «ЛИБРОКОМ», 2008. – 320 с.
2. Пономаренко Е.В. Лингвосинергетика бизнес-общения с позиций компетентностного подхода: (на материале англ. яз.): монография / Е.В. Пономаренко; МГИМО(У) МИД России, каф. англ. яз. № 5. - М.: МГИМО-Университет, 2010. - 151 с. - ISBN 978-5-9228-0665-7.
3. Радюк, А.В. Функционально-прагматические свойства кооперативных речевых стратегий и тактик в английском деловом дискурсе : дис. ... канд. филол. наук. – М., 2013. – 226 с.
4. Стеблецова, А.О. Дискурс трудоустройства как тип делового дискурса [Текст]/ А.О. Стеблецова// Известия Волгоградского государственного педагогического университета. - №8, 2012. – С. 38-41.
5. Ўзбек тилининг изоҳли луғати. I жилд. – Тошкент: “Ўзбекистон миллий энциклопедияси” нашриёти, 2006. – 680 б.
6. Харьковская, А.А. Маркеры бизнес-этикета в межкультурном коммуникативном пространстве [Текст]/ А.А. Харьковская// Культура и язык: Материалы международной научно-практической конференции. 11-12 марта 2003 г. – Самара, 2003. С.130 – 138.
7. Храменко Д.С. 2010 – Ирония в английском деловом дискурсе: функционально-синергетический подход: Дисс ... канд. филол. наук. – Тула, 2010. – 209 с.
8. <https://www.merriam-webster.com/dictionary/business>

SCIENCEPROBLEMS.UZ

ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

№ S/7 (4) – 2024

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

**Ижтимоий-гуманитар фанларнинг
долзарб муаммолари** электрон
журнали 2020 йил 6 август куни 1368-
сонли гувоҳнома билан давлат
рўйхатига олинган.

Муассис: "SCIENCEPROBLEMS TEAM"
масъулияти чекланган жамияти

Таҳририят манзили:

100070. Тошкент шаҳри, Яккасарой
тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-
уй. Электрон манзил:

scienceproblems.uz@gmail.com

Боғланиш учун телефонлар:

(99) 602-09-84 (telegram).